

Lovavdelingen

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Deres ref.

Vår ref.
26/2403 – TOTO

Dato
23.04.2026

Høring – Forslag til lov om informasjonstilgang m.m. for den uavhengige granskningskommisjonen for å undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene

1. INNLEDNING

Vi viser til høringsnotat 27. mars 2026 publisert på Stortingets nettsider med forslag til lov om informasjonstilgang m.m. for den uavhengige granskningskommisjonen for å undersøke forhold som har blitt aktualisert gjennom offentliggjøringen av Epstein-dokumentene. Frist for høringsinnspill er satt til 23. april 2026.

Loven innebærer et noe mer omfattende rettslig rammeverk for granskningskommisjonens arbeid enn det man finner i tidligere særlover. I lys av sakens karakter og lovens mulige betydning for senere stortingsoppnevnte granskningskommisjoner har vi funnet grunn til å gi innspill både når det gjelder enkelte av løsningene som er valgt – særlig i lys av annen relevant regulering – og når det gjelder regeltekniske spørsmål.

I punkt 2 har vi inntatt konkrete innspill til høringsnotatet og lovforslaget. I punkt 3 fremhever vi enkelte forhold som ikke direkte er behandlet i lovforslaget, men som det kan være nyttig å merke seg i det videre arbeidet.

Vi er tilgjengelige for ytterligere lovteknisk bistand dersom det skulle være ønskelig i det videre arbeidet.

2. INNSPILL TIL HØRINGSNOTATET OG LOVFORSLAGET

2.1 Reguleringen av habilitet for kommisjonens arbeid

Det følger av Innst. 160 S (2025–2026) at det skal gjelde et «skjerpet habilitetskrav basert på domstolloven §§ 106 og 108» for kommisjonen. Føringsen er fulgt opp i forslaget til lovens § 2, som gjør habilitetsreglene i domstolloven §§ 106 og 108 gjeldende for «kommisjonens medlemmer og enhver som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen». Så vidt vi er kjent med er dette første gangen domstollovens regler eksplisitt gjøres gjeldende for et granskningskommisjonsarbeid. Vi går ikke inn på valget mellom denne og andre mulige tilnærminger, som en henvisning til forvaltningslovens regler, men bemerker at det etter vårt syn kan være hensiktsmessig med noen flere tilpasninger enn det som følger av lovforslaget.

Domstolloven §§ 106 og 108 regulerer hvem som kan være «dommer» i en sak, jf. domstolloven § 52. Siden kommisjonens medlemmer og enhver som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen ikke skal være «dommer», kan det være grunn til å presisere at domstolloven §§ 106 og 108 gjelder «tilsvarende». En henvisning til at regler gjelder «tilsvarende» finnes også i lovforslaget §§ 5 og 8.

Mens domstolloven §§ 106 og 108 regulerer hvem som kan være «dommer», regulerer forvaltningsloven § 6 både når en offentlig tjenestemann er «ugild» (inhabil) til å «tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse», og når vedkommende er inhabil til å «treffe avgjørelse» i en sak. En tolkning av forslaget til § 2 første ledd første punktum i lys av forarbeider og formålet vil nok føre til at domstolloven §§ 106 og 108 også gjelder for «enhver som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen» når de tilrettelegger grunnlaget for kommisjonens arbeid. Etter vårt syn kan det likevel være grunn å presisere enten i lovteksten eller i innstillingen at habilitetsregelen også gjelder for dem som tilrettelegger grunnlaget for kommisjonens arbeid.

Vi bemerker også at etter lovforslaget § 2 andre ledd gjelder «saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven § 8» dersom «det oppstår spørsmål om inhabilitet for kommisjonens medlemmer eller personer som utfører arbeid eller tjeneste for kommisjonen». Saksbehandlingsregelen i forvaltningsloven § 8 regulerer også situasjoner før det «oppstår spørsmål om inhabilitet» i streng forstand, blant annet ved å pålegge den enkelte å selv avgjøre om han eller hun er inhabil (første ledd første punktum) og å varsle om forhold som «gjør eller kan gjøre» vedkommende inhabil (tredje ledd første punktum). For å unngå spørsmål om når saksbehandlingsreglene i § 8 inntreffer i henhold til lovforslaget § 2 andre ledd, kan det overveies om lovforslaget kan forenkles noe. En mulig regulering kan være:

«Saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven § 8 gjelder så langt de passer.»

2.2 Taushetsplikt for kommisjonens arbeid

Taushetsplikt for kommisjonens arbeid er regulert i lovforslaget § 3, som gjør reglene i forvaltningsloven §§ 13 til 13 f gjeldende. Bestemmelsen speiler andre bestemmelser om taushetsplikt for stortingsoppnevnte granskningskommisjoner.

I høringsnotatet på s. 9 står det at kommisjonen i utarbeidelsen av den endelige rapporten må balansere åpenhet og taushetsplikt, og at kommisjonen forutsettes å håndtere mottatte opplysninger på en «forsvarlig måte». Vi forstår omtalen slik at taushetsbelagte opplysninger ikke skal kunne gjengis i den offentlige rapporten (med mindre de er tilstrekkelig anonymiserte eller det foreligger samtykke, slik at det ikke lenger foreligger taushetsplikt). Etter vårt syn bør omtalen i innstillingen klargjøres for å unngå usikkerhet rundt et så sentralt spørsmål. Vi nevner i den forbindelse at dersom kommisjonen skulle finne det nødvendig å gjengi informasjon i rapporten som er sikkerhetsgradert, kan det oppstå spørsmål om avgradering. Det oppstår spørsmål om dette da Lund-kommisjonen avleverte sin rapport, og det kan vurderes om tematikken bør reguleres eller omtales i innstillingen.

Vi antar at kommisjonen også vil motta informasjon som er fortrolig, men ikke omfattet av lovbestemt taushetsplikt (for eksempel r-notater, se tvisteloven § 22-2). I slike tilfeller bør kommisjonen søke å balansere hensynet til fortrolighet og åpenhet, for eksempel ved at det ikke siteres direkte fra r-notater i den offentlige rapporten. Vi antar det vil være nyttig for kommisjonens arbeid om det legges føringer også for denne problemstillingen i innstillingen.

2.3 Adgangen til å gi opplysninger til kommisjonen uten hinder av taushetsplikt

Bestemmelsen i lovforslaget § 4 speiler bestemmelser i andre lover som gir informasjonstilgang til granskningskommisjoner. Vi finner likevel grunn til å fremheve at siden kommisjonen er forutsatt å undersøke forhold som samtidig er gjenstand for politietterforskning, kan det oppstå krevende spørsmål om forholdet mellom kommisjonens arbeid og politietterforskningen som ikke nødvendigvis har vært like aktuelle for andre granskningskommisjoner. Det forutsettes i mandatet punkt 4 at granskningskommisjonen gjennom «dialog med politiet og påtalemyndigheten» skal «påse at informasjonsinnhenting og kommisjonens arbeid ellers ikke skader eller vanskeliggjør etterforskningsarbeidet der». Lovforslaget regulerer ikke disse problemstillingene nærmere, og vi vil understreke at ordningen vil stille høye krav til aktsomhet fra kommisjonens side. Se også merknader i punkt 2.4 nedenfor.

Vi nevner også at forslaget i § 4 gjør unntak for bevisforbud i straffeprosessloven § 119 første og andre ledd og tvisteloven § 22-5 første ledd. Straffeprosessloven § 119 første ledd gjør unntak for bevisforbudet der den som har krav på hemmelighold, samtykker. Et tilsvarende unntak følger av tvisteloven § 22-5 tredje ledd, men § 4 viser ikke til denne delen av tvisteloven § 22-5. En kan kanskje si at ved samtykke er ikke opplysningene «omfattet av bevisforbudet», men vi kan ikke se at ulikheten i henvisninger til straffeprosessloven og tvisteloven er begrunnet i høringsnotatet. Det kan være grunn til å se på henvisningen til tvisteloven § 22-5 en gang til eller omtale dette forholdet i innstillingen.

I tillegg kan det spørres om behovet for å vise til både straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5 i forslaget til § 4 andre punktum. Bestemmelsene er parallelle. Med forbehold om at den avvikende reguleringen nevnt i avsnittet over er tiltenkt, kan vi ikke se at en henvisning til begge bestemmelsene er nødvendig. Når både tvisteloven og straffeprosessloven er nevnt i § 4, mens forslaget § 5 tredje ledd andre punktum viser til tvisteloven § 22-5, men ikke straffeprosessloven § 119, oppstår det også en viss

uklarhet. Siden § 5 i hovedsak viser til tvisteloven, antar vi det er mest nærliggende å vise til denne. Se også nedenfor i punkt 2.4.

2.4 Kommisjonens adgang til å gi pålegg om forklaring og fremleggelse av bevis, straffansvar for uriktig forklaring og forholdet til bevisforbudet

Forslaget til § 5 regulerer ulike sider ved kommisjonens adgang til å gi pålegg om forklaring og fremleggelse av bevis, samt straffansvar for uriktig forklaring. I lovforslaget § 6 er det bestemt at opplysninger som kommisjonen har mottatt etter §§ 4 og 5, ikke kan benyttes som bevis i en straffesak eller sivil sak, eller som dokumentasjon i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjoner mot enkeltpersoner. Reguleringen har flere likhetstrekk med tidligere lover som har regulert stortingsoppnevnte granskningskommisjoner, men det er også noen ulikheter som reiser krevende spørsmål som bør vurderes nærmere i det videre lovarbeidet. Det har ikke vært rom for å behandle alle disse spørsmålene grundig innenfor rammen av denne uttalelsen, men vi stiller oss til disposisjon dersom det er ønskelig å drøfte ulike alternativer nærmere.

Etter forslaget til § 5 første ledd kan kommisjonen pålegge enhver å møte for kommisjonen og avgi forklaring. Dette omfatter også personer som kan tenkes å måtte forklare seg om forhold som etter sin art kan være straffbare. Praksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) tilsier at selvinkrimineringsvernet ikke er til hinder for at det pålegges forklaringsplikt overfor kontroll- og tilsynsmyndigheter også om forhold som etter sin art kan være straffbare, under forutsetning av at disse myndighetene ikke håndhever straffebestemmelser og forklaringen ikke kan brukes som bevis i en senere straffesak, jf. NOU 2009: 9 s. 43 og EMDs dom *Van Vondel mot Nederland*, dom 25. oktober 2007 i klagesak 38258/03. Selv om forklaringsplikten dermed neppe krenker selvinkrimineringsvernet direkte, kan likevel personer som pålegges å forklare seg om egne straffbare forhold, eller andre forhold som av ulike grunner oppleves som belastende, havne i en krevende pressituasjon. Det samme gjelder de som pålegges å gi forklaring om forhold som er inkriminerende eller belastende for nærstående. En så vidtgående forklaringsplikt kan innebære et betydelig inngrep i familielivet og vil etter forholdene kunne skade fortroligheten i familien. Den samvittighetskonflikten som kan oppstå, vil kunne utfordre EMK artikkel 8.

Etter forslaget til § 5 femte ledd skal straffeloven § 221 gjelde «tilsvarende». Reguleringen innebærer at den som forklarer seg uriktig for «kommisjonen eller den som opptar forklaring for kommisjonen», kan straffes med bøter eller fengsel inntil 2 år etter straffeloven § 221 første ledd. Ved at utkastets § 5 viser til straffeloven § 221 i sin helhet, gjelder likevel unnskyldningsgrunnene i § 221 andre ledd. Det er noe uklart om forutsetningen har vært at også andre ledd *andre punktum* om forklaringer om nærstående skal gjelde. I alle tilfeller kan det stilles spørsmål ved behovet for å la forklaringsplikten omfatte opplysninger som nevnt i straffeloven § 221 andre ledd. Å unnta slike opplysninger fra forklaringsplikten ville ha gjort forklaringsplikten mindre betenkelig. Vi stiller oss til disposisjon til å diskutere hvordan dette – om det er aktuelt – eventuelt best kan gjøres rent lovteknisk, herunder om slike begrensninger bør utformes gjennom henvisninger til andre bevisunntak i tvisteloven enn de som det er henvist til i forslaget.

Vi nevner for øvrig at straffeloven § 221 er utformet på en måte som gjør det krevende å gi bestemmelsen «tilsvarende anvendelse». I straffesaker er straffrihet aktuelt der en «mistenkt» gir en uriktig forklaring om «det forhold mistanken mot ham gjelder». I høringsnotatet er det forutsatt at begrepet «mistenkt» i straffeloven § 221 andre ledd første punktum «i denne sammenhengen skal forstås i en noe overført betydning, slik at personkretsen som faller inn under bestemmelsen, også vil kunne omfatte personer som det er en mulighet for at vil ilegges straffeansvar for de forhold kommisjonens undersøkelser gjelder», eller der det er en mulighet for at «vedkommende kan ilegges tjenesterelaterte sanksjoner knyttet til de forhold forklaringen gjelder». Disse føringene er ikke presisert i selve lovutkastet, og det vil da være usikkert om det vil være adgang til å tolke § 221 på denne måten. Det er også uklart hvordan man skal fastlegge hvem «det er en mulighet for at vil ilegges straffeansvar for de forhold kommisjonens undersøkelser gjelder», men som ikke er «mistenkt», og om det er forutsatt at denne vurderingen gjøres forut for pålegget eller i en etterfølgende straffesak. Etter vårt syn bør en vurdere om det er mulig å heller regulere uttrykkelig i loven i hvilken utstrekning det skal gjelde et straffansvar for uriktig forklaring, herunder eventuelle begrensninger i forklaringsplikten om forhold som nevnt over.

Vi nevner også at dersom forslaget til bevisforbudet i § 6 skal tas på ordet, kan det synes vanskelig å håndheve straffansvaret for uriktige opplysninger overfor kommisjonen i § 5 femte ledd. I den forbindelse viser vi til at bevisforbudet i § 6 synes inspirert av bestemmelser i særlover om utvalg o.l. som *ikke* har hatt adgang til å pålegge forklaringsplikt. Kombinasjonen av kompetanse til å pålegge forklaringsplikt under straffansvar i § 5 og bevisforbudsregelen i § 6 representerer, så vidt vi kan forstå, en hittil ukjent regulering. Denne kombinasjonen bør etter vårt syn vurderes nærmere og behandles noe grundigere i lovarbeidet. En mulighet kan være å gjøre unntak fra bevisforbudet i tilfeller hvor det er det snakk om straffansvar for uriktig forklaring, men dette har vi ikke hatt mulighet til å analysere fullt ut.

Som nevnt omtaler høringsnotatet heller ikke hvordan det er tenkt at opplysninger som normalt er omfattet av et bevisunntak, skal håndteres i den avsluttende rapporten. Det er et spørsmål om slike opplysninger etter omstendighetene vil være å anse som «noens personlige forhold», jf. forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1, og dermed omfattet av kommisjonens taushetsplikt. Som påpekt over i punkt 2.2 bør det klargjøres hvordan man ser for seg gjengivelse av taushetsbelagte opplysninger i rapporten. I Innst. 160 S (2025–2026) fremgår det at «[f]orklaringer avgitt under forklaringsplikt skal ikke offentliggjøres». Det bør klargjøres i det videre lovarbeidet hvordan opplysninger som er gitt under forklaringsplikt, skal behandles av kommisjonen og i den avsluttende rapporten for å oppfylle denne forutsetningen. Dette gjelder særlig opplysninger som etter prosesslovene ville ha vært omfattet av bevisunntaksregler om disse ikke vil gjelde for kommisjonens arbeid.

I lovforslaget § 5 tredje ledd fremgår det at kommisjonen «kan kreve at den som avgir forklaring, avlegger forsikring som nevnt i tvisteloven § 24-8 fjerde ledd». Vi antar at riktig henvisning skal være § 24-8 femte ledd.

Det er i forslaget til § 5 fjerde ledd første punktum foreslått at kommisjonen kan kreve at den som besitter skriftlig bevis, fremlegger det for kommisjonen. Det er imidlertid ikke

uttrykkelig regulert noen tilsvarende rett for kommisjonen til å kreve fremlagt andre bevis enn skriftlige bevis, utover den indirekte reguleringen av at unntaket som oppstilles i andre punktum, «gjelder tilsvarende for plikten til å fremlegge eller gi adgang til andre ting som kommisjonen beslutter å undersøke», jf. tredje punktum. Vi antar at det i tredje punktum bør vises til at første og andre punktum gjelder tilsvarende, eventuelt at det gis en nærmere forklaring.

Vi nevner også at det er et noe uklart forhold mellom kompetansen etter § 5 fjerde ledd, saksbehandlingsreglene i første ledd og sanksjonsreglene i andre ledd. Første ledd gjelder etter første punktum pålegg om å «møte for kommisjonen og avgi forklaring», mens andre ledd gjelder «når en person ved rettskraftig kjennelse er gitt pålegg etter første ledd». Dette skaper en uklarhet om reglene i første og andre ledd også gjelder for krav om bevisfremleggelse etter § 5 fjerde ledd. Av disse grunnene kan det vurderes om bestemmelsen har fått en helt heldig utforming.

I lovforslaget § 5 sjetten ledd er det foreslått en bestemmelse om godtgjørelse til den som etterkommer et forklaringspålegg fra kommisjonen. Her følger det at lov 21. juli 1916 nr. 2 om vitners og sakkyndiges godtgjørelse mv. gjelder «tilsvarende». Det kunne med fordel ha vært klarere hvordan loven vil gjelde «tilsvarende» og hvem som skal betale for eventuelle utgifter forbundet med å møte og avgi forklaring for kommisjonen.

2.5 Offentlighet og kommisjonens møter

Det følger av lovforslaget § 5 tredje ledd at forklaring etter pålegg skal gis «for lukkede dører». Når dette er regulert for forklaringer som opptas etter pålegg, kan det være grunn til å klargjøre i lovforslaget hvordan forklaringer uten pålegg skal gis. Lovforslaget § 11 første ledd bokstav b bestemmer at «forklaringer gitt til kommisjonen» er unntatt fra innsyn, som tilsier at det ikke skal være offentlighet rundt forklaringene. Det kan være grunn til å drøfte dette spørsmålet noe nærmere i innstillingen og eventuelt regulere det. Som et mulig referansepunkt viser vi til lovforslaget i NOU 2009: 9 § 5 andre ledd, hvor følgende bestemmelse ble foreslått:

«Kommisjonens møter er lukkede med mindre kommisjonen bestemmer noe annet.»

En mulig inspirasjon kan også hentes i tvisteloven § 22-12 for en regel om at forklaringer som omhandler taushetsbelagte opplysninger, skal gå for lukkede dører.

2.6 Taushetsplikt og klarering/autorisasjon for bisittere

Det følger av lovutkastets § 7 at «[e]nhver som involveres i granskingskommisjonens undersøkelser, har rett til å la seg bistå på ethvert trinn i kommisjonens arbeid». I høringsnotatet s. 16 brukes som eksempel «å medbringe en bisitter når man avgir forklaringer til kommisjonen. Dette kan være en advokat, men også en kollega, en representant for de ansattes organisasjoner eller andre.»

Som følge av at den som forklarer seg, kan bli pålagt å dele informasjon som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, herunder også informasjon som er gradert etter sikkerhetsloven, bør det avklares hvordan dette løses med hensyn til bisittere. Dette kan innebære behov for taushetserklæring, autorisering (BEGRENSET) og eventuelt

sikkerhetsklarering og autorisering (KONFIDENSIELT eller høyere) av bisitteren. Uten løsninger for dette kan det for enkelte bety at retten til bistand i praksis blir beskåret.

2.7 Særlige rettigheter for berørte

Forslaget § 8 andre ledd gir den berørte rett til kostnadsdekning for nødvendig bistand «når særlige grunner taler for det». Bestemmelsen er utformet etter mønster av den skjønnsmessige bestemmelsen i straffeprosessloven § 100 andre ledd som gir rett på offentlig forsvarer utenom de faste tilfellene dersom «særlige grunner» taler for det. Med «særlige grunner» tas det sikte på en rettslig standard, og innholdet i standarden er nærmere utdypet i Ot.prp. nr. 66 (2001–2002) s. 26:

«Vilkåret 'særlige grunner' refererer seg til den siktedes sosiale og personlige forhold og til sakens art. Relevante hensyn ved vurderingen er blant annet sakens alvor, sakens betydning for den siktede, om faktum eller jus er uklart eller komplisert, den siktedes alder og helsemessige status, forventet straff og manglende språk- eller samfunnskunnskaper hos utlendinger. At den siktede er lite bemidlet, er ikke et moment som i seg selv fører til oppnevning av forsvarer etter § 100 annet ledd.»

I høringsnotatet er det forutsatt at kommisjonen skal vurdere om det er behov for bistand og hva omfanget eventuelt vil være. Det er også vist til at det er forutsatt å være en snever unntakshjemmel av begrenset tidsmessig og økonomisk rekkevidde. Vi nevner at straffeprosessloven § 100 andre ledd tolkes og praktiseres i lys av kravet til rettferdig rettergang i EMK artikkel 6 og Grunnloven § 95. Ettersom kommisjonen ikke skal bedrive straffeforfølgning, er det ikke selvforklarende hvordan bestemmelsen i forslaget § 8 andre ledd skal praktiseres i lys av straffeprosessloven § 100 andre ledd. Det kan derfor vurderes om det bør gis retningslinjer for hvordan vurderingen skal foretas.

Lovforslaget synes å bygge på NOU 2009: 9 hvor det ikke ble foreslått regler om forklaringsplikt. Dersom kommisjonen gis adgang til å pålegge forklaring etter § 5, bør det vurderes om regelen om kostnadsdekning bør utvides eller i det minste presiseres. Det vil kunne oppstå spørsmål om bistand både i forbindelse med pålegg og anke over kjennelse om forklaringsplikt. Av hensyn til de berørte bør det vurderes om kostnadene til bistand skal dekkes i slike tilfeller.

2.8 Behandling av personopplysninger

I § 9 i lovforslaget er det inntatt en bestemmelse om behandling av personopplysninger. Det følger av første ledd første punktum at kommisjonen kan behandle personopplysninger som er nødvendige for å oppnå formålet med kommisjonens arbeid «uten at det foreligger samtykke fra de personer opplysningene gjelder». Selv om samtykke i mange sammenhenger vil kunne utgjøre grunnlag for behandling av personopplysninger, innebærer særlig vilkåret om frivillighet i praksis noen begrensninger på når offentlige myndigheter kan bruke dette behandlingsgrunnlaget, se fortalepunkt 43 til personvernforordningen og den nærmere omtalen i Prop. 79 L (2025–2026) s. 180. Etter vårt syn er det rettslig sett unødvendig å nevne forholdet til samtykke i lovteksten. Det har heller ikke vært vanlig i andre bestemmelser om behandlingsgrunnlag for granskningskommisjoner.

Til utformingen av bestemmelsen nevner vi også at det kan være naturlig å nevne henvisningen til personvernforordningens bestemmelser om personopplysninger før henvisningen til personopplysningsloven. En alternativ formulering kan være slik:

«Dette omfatter også personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, jf. personopplysningsloven § 1».

2.9 Innsyn

Kontroll- og konstitusjonskomiteen har lagt til grunn at offentleglova som utgangspunkt bør gjelde for granskningskommisjonen. Etter ordlyden i lovforslaget § 11 er det «retten til innsyn etter offentleglova» som gjelder for kommisjonen, med en tilsynelatende uttømmende opplisting av unntak og presiseringer. Det er ikke helt klart fra formuleringen «retten til innsyn» hvilke regler i offentleglova som skal gjøres gjeldende. Det kan overveies om formuleringen «retten til innsyn» bør erstattes med en noe mer presis henvisning til hvilke regler i offentleglova som er ment gjort gjeldende på tilsvarende vis.

Forslaget til § 11 innebærer at det kan gis innsyn i en «forklaring» dersom det foreligger «samtykke fra den som har gitt forklaringen». En slik regulering vil kunne medføre press på, og i ytterste konsekvens mistenkeliggjøring av, de som har avgitt forklaring, men som ikke ønsker å samtykke til offentliggjøring. En slik ordning kan tenkes å påvirke hvor fritt den enkelte vil forklare seg for kommisjonen. Det kan derfor være grunn til å overveie – både av hensyn til kommisjonens reelle informasjonstilgang og de som forklarer seg for kommisjonen – om adgangen til å gi innsyn i forklaringer ved samtykke bør sløyfes.

2.10 Arkiv og journalføring

Det fremgår av lovforslaget § 12 og høringsnotatet at kommisjonen skal føre eget arkiv. Det følger av høringsnotatet s. 23 at det «forutsettes at det gjøres en særskilt vurdering av behov for avlevering av kopier av materiale som finnes hos andre offentlige myndigheter, for eksempel dokumenter som er innhentet fra politi- og påtalemyndighet». For enkelte dokumenter som offentlige organer vil utlevere til kommisjonen, gjelder det egne arkivrutiner, f.eks. graderte dokumenter og r-notater. I forslaget til § 11 er det lagt til grunn at kommisjonen uten videre kan unnta slike dokumenter fra innsyn.

Etter vårt syn vil det særlig kunne være et behov for omtale i innstillingen om arkivrutiner for slike dokumenter, spesielt for r-notater, ettersom disse ikke er omfattet av lovbestemt taushetsplikt. Som eksempel nevnes det at da statsminister Solberg og Støre ga Koronakommisjonen innsyn i r-notater, fulgte det av samtykkeerklæringen at r-notatene skulle returneres Statsministerens kontor. Så vidt vi er kjent med fungerte denne løsningen godt for Koronakommisjonen. En nærmere omtale av tematikken i innstillingen vil kunne være avklarende. Innsyn i tidligere regjeringers notater mv. er for øvrig omtalt i punkt 9.2.3 i heftet «Om r-konferanser» fra Statsministerens kontor.

Det følger av § 12 første ledd at kommisjonen «skal føre journal og arkiv i tråd med arkivloven med forskrifter». Kontroll- og konstitusjonskomiteen legger i Innst. 160 S (2025–2026) til grunn at arkivloven bør gis anvendelse med de tilpasninger som anses nødvendige. På s. 23 i høringsnotatet fremgår det at reguleringen gir «kommisjonen anledning til å utvise en viss fleksibilitet og til å tilpasse sin ressursbruk når det gjelder de mer detaljerte og tekniske kravene i regelverket». Vi bemerker at ordlyden i § 12 ikke synes å gjenspeile denne fleksibiliteten.

Det fremgår ikke av høringsnotatet hvilke krav som vil stilles til tilgjengeliggjøring av kommisjonens journal. Dersom kommisjonen skal eller velger å gjøre elektronisk journal åpent tilgjengelig på internett, må det sikres tilstrekkelig skjerming av opplysninger.

3. SPØRSMÅL SOM IKKE ER OMTALT I HØRINGSNOTATET

3.1 Mandatet og uskyldspresumsjonen

Av mandatet punkt 4 fremgår det at kommisjonen kan vurdere om det har skjedd «lovbrudd, herunder også menneskehandel, eller andre former for brudd på regler eller retningslinjer, eller andre kritikkverdige forhold». Kommisjonen skal likevel ikke «ta stilling til rettslig ansvar for enkeltpersoner». Vi bemerker at kommisjonen bør være oppmerksom på forholdet til uskyldspresumsjonen. EMDs praksis viser at uttalelser fra parlamentariske undersøkelseskomisjoner kan aktualisere uskyldspresumsjonen, selv om kommisjonens formål ikke er å ta stilling til eventuelt straffansvar for enkeltpersoner, jf. *Rywin mot Polen*, dom 18. februar 2016 i klagesak 6091/06 mfl. Dette er særlig aktuelt ettersom granskningen skal foregå parallelt med etterforskningen til Økokrim. Kommisjonen bør derfor være påpasselig med at det ikke gis en begrunnelse i rapporten som kan tolkes som en skyldkonstatering.

3.2 Juridiske personer

Høringsnotatet synes ikke å ta opp forholdet til juridiske personer, slik som foretak, organisasjoner, mv. Det kan oppstå flere spørsmål om hvordan loven her er tenkt å virke, både om hvordan tvangshjemlene kan anvendes overfor dem og om rettighetene til «berørte» gjelder for dem. Det vil kunne være avklarende om problemstillingen ble berørt i innstillingen til loven.

Med hilsen

Ketil Bøe Moen
ekspedisjonssjef

Tomas Midttun Tobiassen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Adresseliste
Stortinget